

paa, den Gang vi arbejdede som gode Venner paa en stor og vidtrækkende Reform, som vi længtes efter og kunde have Gavn af. Da var Meningen fra alle Sider den, at al Retspleje skulde koncentrereres under Domstolene og gaa gennem de samme Domstole, hvad enten det var militære, gejstlige eller borgerlige Sager, og at de skulde ende i Højesteret som øverste Instans for al Retspleje i Danmark. Jeg har haft Lejlighed til her at omtale, hvor uheldig det efter mine Anskuelse var, at vi fik de særlige Voldgiftsretter angaaende Husdyrhandel, og jeg synes ikke, at vi skulde gøre det om igen ved at lave en ny Tyendedomstol, saa meget mindre, som der er forskellige uheldige Bestemmelser om, hvad denne Domstol skal gøre, og hvad den ikke maa gøre, og hvorledes Behandlingsmaaden skal være. For det første hjemler § 40, at den kan behandle Tvistigheder, og ikke alene behandle, men ogsaa paakende dem. Det er altsaa en egentlig Domstol. I § 43 siges det, at for Nævnet kan der ikke mødes ved Sagfører. Det vil sige, at den af Parterne, som er mindst intelligent, vil blive stillet paa en Maade, som han ikke kan være tjent med. I de allerfleste Tilfælde vil det jo være Tyendet. Nu have vi rigtignok i Dag hørt, hvor høj Landarbejdernes Intelligens er i Forhold til Gaardmændenes, men det kunde dog være, at i mange Tilfælde var det Husbonden, der var den mest intelligente, og som bedst forstod at klare sig for en Ret. Dernæst siger § 44, at „naar Nævnet har afsluttet sin Undersøgelse af Sagen, prøver det Forlig mellem dens Parter. . . . Opnaas ikke Forlig, kan Nævnet erklære den indgaaede Tyendekontrakt for ophævet, saafremt der alene nedlægges Paastand derpaa”. Nu vil jeg spørge den højtærede Justitsminister som gammel Sagfører, om han nogen Sinde i sit Liv har skrevet en Forligsklage, der indskrænkede sig til at nedlægge en saadan begrænset Paastand. Hvis et Kontraktforhold mellem Husbond og Tyende er brudt, og det er Husbonden, der er Klager, vil Klagen, hvis han er ked af vedkommende Tyende, gaa ud paa, at Kontraktforholdet skal hæves og Tyendet betale Erstatning for Kontraktbrudet og desuden betale Sagens Omkostninger. Det er det mindste, Husbonden vil paastaa, og det er ganske forsvarligt og rigtigt. Paa samme Maade vil det gaa, naar det er Tyendet, der skal sagsøge sin Husbond; saa vil det paastaa Kontrakten annulleret og f. Eks. Erstatning for ulovlig Bortvisning og Sagens Omkostninger. Men kun i det Tilfælde, at der

alene paastaaes Ophævelse af Kontrakten, skal dette Nævn kunne afsige Dommen. Hvis der af nogen af Sagens Parter nedlægges Paastand paa andet eller mere end Tjenesteforholdets Opløsning, og Forlig ikke kan opnaas, tilføres der Nævnets Bog en Bemærkning herom; saa kaldes Stedets Retsbetjent til, og saa sættes der under hans Forsæde den egentlige Domstol med Politimesteren som Formand, og saa køre vi om igen paa det samme; efter først at have behandlet Sagen for Tyendenævnet skulle vi nu begynde at behandle den for Tyendedomstolen. Vi have her i Landet fra 1850'erne egne Forligsmæglere i Tyendesager. De ere kendte rundt i Sognene baade af Husbønder og Tyende, og de have i mange Aar mæglet godt og forsvarligt mellem Husbonden og Tyendet. Hvis der ikke kan mægles Forlig imellem dem, henvises Sagen til Politimesteren, og vor Politiretsforhandling er noget af det hurtigste, enkleste og billigste, der kan tænkes, og den Part, der møder selv og uden Sagfører, er berettiget til at paakalde Politidommerens Assistance og benytte selve Dommere som Sagfører i sin Favør, hvilket er et stort Privilegium. Jeg mener, at vi skulle beholde den Retsforfølgning, vi have nu, og ikke komme med flere Omsvøbsdepartementer, der kun kunne være af det onde. Naar vi i en eller anden Lov, f. Eks. Stempeloven, henviser Sagerne til Indenrigsministerens eller Justitsministerens Afgørelse, er det vor Pligt at sørge for, at der staar, at det skal være enhver dansk Borger eller Borgerindes Ret i sidste Instans at kunne tage sin Tilflugt til Domstolene. Thi vi have Dommere i Danmark til at sige, hvad Ret er. Ministrene kunne skifte, de vælges af tilfældige politiske Partier, men Dommere ere valgte som Regel for Livstid, og det er dem, der skulle afgøre saadanne Retstrætter saavel mellem private som mellem private og Samfundet.

Der findes en Bestemmelse i § 49, der lyder saaledes: „Bøder efter denne Lov tilfalde, for saa vidt andet ikke er udtrykkeligt bestemt, Politikassen”. Ikke saa længe jeg kan drage Aande, skal jeg lade være med at protestere mod denne Bestemmelse. Bøder have intet at gøre i Politikassen. Det er et Ord, der er sagt atter og atter i denne Sal, og gaa vi 10 Aar tilbage i Tiden, var det et Ord, der ikke alene var godt Latin, men som var godt, bredt sjællandsk, og som forstodes af enhver, at Bøder høre hjemme i Statskassen og ikke i Politikassen. Der er ingen af de Herrer, der ved, hvad Politikassen bliver brugt til. Ingen af de